

Malmö högskola

Lärarytbildningen

Individ och samhälle

Examensarbete

10 poäng

Lust att lära

En studie om motivationen hos gymnasieelever i historieämnet

The joy of learning

*A study of the motivation of upper secondary school students
in the subject of History.*

av:

Sara Rehnberg

Lärarexamen 200 poäng
Historievetenskap och lärande
Höstterminen 2005

Examinator: Thomas Småberg

Handledare: Irene Andersson

Förord

Jag vill först tacka min pilotgrupp Felicia, Malin, Oscar och Tobias som ställde upp och testade min enkät, det hjälpte mig oerhört mycket.

Vill även tack de elever på gymnasieskolan i Lund som var så snälla att ställa upp och svara på min enkät som legat till grund för mitt examensarbete.

Sist men inte minst vill jag tacka min vän Katrin för allt stöd. Det har betytt mycket att ha någon att diskutera igenom de olika frågetecken som man stött på under arbetets gång.

/Sara Rehnberg

Abstract

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur gymnasieelever kan bli mer motiverade i historieämnet. Jag har valt att redovisa skillnaden mellan killar och tjejers motivation till historieämnet, framförallt för att se om det finns någon skillnad och i så fall vad den/de är. Undersökningen genomfördes genom en enkät på en gymnasieskola i Lunds kommun, där 55 elever valde att delta. Resultatet visar bl.a. att lärarens undervisningssätt, flexibilitet samt sätt att vara har en stor betydelse för elevernas motivation. Eleverna upplever att deras motivation ökar när de får tydliga instruktioner och när de får vara delaktiga i utformandet av undervisningen och vad som ska studeras. Det blev dock ingen tydlig skillnad i resultatet mellan killarna och tjejerna. Min slutsats blir således att läraren genom att variera sin undervisning och låta eleverna få ha inflytande över planeringen och undervisningen ökar elevers motivation för ämnet.

Nyckelord: Gymnasiet, Historia, Motivationsfaktorer, Motivationsteorier

The purpose of this study has been to investigate how upper secondary school students can become more motivated to the subject of History. I have chosen to present the difference between boys' and girls' motivation to the subject History, foremost to see if there is a difference and if that is the case, what that/those is/are. The study was carried through by a questionnaire at a upper secondary school in the municipality of Lund, where 55 students chose to participate. The result proves, among other things, that the teacher's teaching methods, flexibility and personality are of great importance for the motivation of the students. The students discover that their motivation increases when they get explicit instructions and when they get to participate in the design of the teaching and in what they are going to learn. There were no explicit difference in the result between boys and girls. My conclusion is that the teacher, by making his/her teaching varying and letting the students have influence will increase the students' motivation to the subject.

Keywords: Upper secondary school, History, Factors of Motivation, Theories of Motivation

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Abstract.....	5
Innehållsförteckning.....	7
1. Inledning.....	9
1.1 Introduktion.....	9
1.2 Bakgrund.....	9
1.3 Syfte.....	11
1.4 Begränsning och Frågeställning.....	11
1.5 Hypotes.....	12
1.6 Forskningsläge.....	12
1.7 Tidigare forskning.....	13
1.8 Teori.....	15
2. Metod.....	21
2.1 Enkäten.....	21
2.2 Deltagarna.....	22
2.2.1 Bortfall.....	22
2.3 Genomförande.....	22
2.4 Tillförlitlighet.....	23
3. Resultat.....	25
3.1 Bakgrunds frågor.....	25
3.2 Motivationsrelaterade frågor.....	29
4. Diskussion.....	35
4.1 Resultat diskussion.....	35
4.2 Slutsats.....	40
5. Litteraturförteckning.....	41
5.1 Internetkällor.....	42

1. Inledning

1.1 Introduktion

Från och med år 2007 kommer historieämnet att bli ett kärnämne på alla gymnasieskolor runt om i Sverige.¹ Det som jag tror kommer att bli den stora fasan för historielärarna är att det bara blir en kurs på 50 poäng, dvs. hälften av vad man har till sitt förfogande på A-kursen i historia idag. Jag anser att det redan är svårt att hinna med allt som står skrivet i läroplanen och när det nu kommer blir så att alla som väljer att gå en gymnasieutbildning ska läsa historia, kommer kanske möjligen historielärarna att få möta ännu fler omotiverade elever. Hur ska vi som historielärare då få våra elever motiverade för historieämnet? Det står skrivet i Lpo94 att ett av ”skolans mål att sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära”.² Detta blev utgångspunkten till mitt examensarbete, att gå ut på en gymnasieskola och försöka få en inblick i vad som motiverar och vad som inte motiverar i historieämnet. Även se på om det finns någon tydlig skillnad mellan killar och tjejers motivation till historia? I så fall vad är skillnaden? Utifrån det resultat jag kommer få fram har jag skapat en grund till min kommande tid som historielärare som jag ska försöka tillämpa på bästa möjliga sätt.

1.2 Bakgrund

När jag på hösten 2005 gick ut på min sista verksamhetsförlagda praktik period insåg jag snabbt att det fanns ett ointresse för historieämnet, men jag vet inte om det var för själva historieämnet som ointresset fanns. Det var kanske så att det fanns andra faktorer som låg till grund för den bristande uppmärksamheten som fanns hos eleverna. Jag undervisade A-kursen i historia i två årskurs ettor på gymnasiet och intresset för ämnet verkade vara svagt i båda klasserna. Min första fråga till mig själv blev då, varför är det så? Hur kan jag som lärare få upp intresset hos dessa elever, finns det ens en möjlighet till det? Vad ska jag tänka på? Vad har betydelse för elevernas lust att lära sig historia? Det var många frågor som började snurra runt i huvudet. Kanske är det inte bara läraren

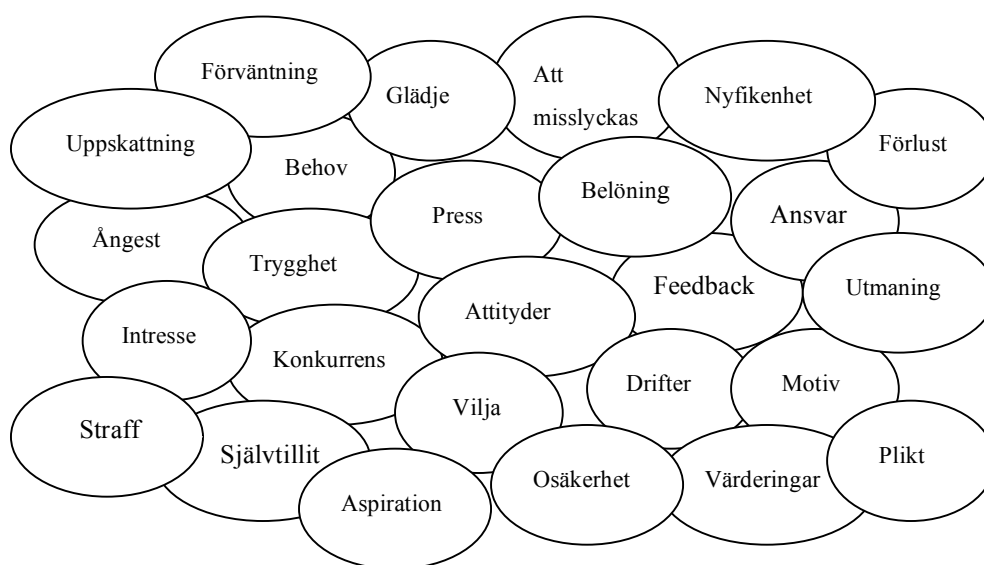
¹ Utbildnings- och kulturdepartementet, Regeringens proposition 2003/04:140 ”Kunskap och kvalitet - elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan” <http://www.regeringskansliet.se/sb/d/108/a/21568>.

² Utbildningsdepartementet, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, 1994 s.11.

som kan påverka de omotiverade eleverna, kanske finns det andra anledningar till de inte orkar engagera sig på historiektionerna. Man kan ju i alla fall hoppas det!

När jag kommit så långt att jag visste vad mitt examensarbete skulle handla om frågade jag mig vad egentligen motivation innebär och vilken betydelse motivation har för elevernas förmåga att lära sig. Själva ordet motivation betyder bevekelsegrund eller drivkraft.³ Men för mitt examensarbete så passar den definition som man använder i psykologin bättre in, där säger man att motivation är orsaker till varför vi beter oss på ett visst sätt, skälet att vi handlar på ett visst sätt.⁴ Man kan kort och gott säga att det är drivkraften som gör att man strävar mot ett mål

Jag valde att söka vidare på området motivation och fann i Gunn Imsens bok ”Elevers värld”⁵ några begrepp som har med motivation att göra. Författaren visade upp begreppen i en figur som jag valt att utgå ifrån (Figur1). Utifrån figuren fick jag bättre förståelse för de olika faktorer som kan ha en betydelse för motivation, och valde därför att ha denna figur som utgångspunkt i skapandet av enkät frågorna.

Figur 1. Begrepp som har anknytning med motivation.⁶

³ Nationalencyklopedin 2000.

⁴ Ibid.

⁵ Imsen 2000.

⁶ Ibid. 2000 s.274.

Nu hade idén till examensarbetet fötts fram, och jag kunde börja söka information och planera hur jag skulle lägga upp det kommande examensarbetet.

Jag hade redan under min verksamhetsförlagda period pratat med eleverna om vad de tycker om historieämnet och har även bett dem komma med förslag om hur vi skulle kunna göra historieämnet mer intressant. De flesta förslag som jag fick in handlade om att jag, som lärare, skulle försöka underlätta lektionerna så mycket som möjligt för eleverna så att de inte ska behöva anstränga sig så mycket. Eleverna la fram sina förslag och det var allt ifrån att vi bara skulle se film till att de tyckte att det var alldeles för ansträngande att sitta och skriva av mina anteckningar från tavlan och tyckte att jag kunde skriva ut mina anteckningar och dela ut dem. Jag försökte möta dem halvvägs genom att skriva ut stödord från mina föreläsningar och dela ut dem i början av lektionerna, så de själva bara skulle kunna fylla i mer text från den information jag gav dem under lektionens gång. Detta fick en mycket positiv inverkan på eleverna och genast gick lektionerna mycket lättare att genomföra och vi hann ofta det vi skulle. När praktiken började gå mot sitt slut, var stämningen och inställningen till historieämnet helt annorlunda i båda klasserna. Det kändes som om den tid jag hade varit där hade haft en betydelse för eleverna om så inte, så hade den det för mig.

1.3 Syfte

Mitt syfte är att genom en lokal enkätundersökning få insikt, som framtida historielärare, om vad som motiverar och inte motiverar gymnasieeleverna till historieämnet.

1.4 Begränsning och Frågeställning

Min begränsning blir att jag väljer att göra en lokalundersökning i Lunds kommun, där jag valt ut två klasser som jag undervisar i Historia A, båda klasserna har samma historielärare och går på det samhällsvetenskapliga programmet årskurs ett.

Mitt val att göra en lokalundersökning är både på grund av den tid vi har haft till vårt förfogande och även pga. att jag skrivit examensarbetet helt själv. Hade jag valt att ha

ett större urval dvs. fler undersökningsmetoder eller lämnat ut fler enkäter, hade jag nog inte för det första kunnat haft så många öppna frågor som jag valde att ha och sen för det andra vet jag inte om jag skulle ha hunnit gå igenom allt de material som jag i så fall hade fått in.

Min huvudfrågeställning är följande:

- Vad har enligt eleverna en betydelse för deras motivation till historieämnet?

Mina underfrågor är:

- På vilket sätt kan en lärare motivera eleverna till historieämnet?
- Finns det någon skillnad i motivationen till ämnet historia mellan killar och tjejer?
- Om det finns, vad är skillnaden?

1.5 Hypotes

Min teori är att gymnasieeleverna har ett intresserade av att läsa historia och att det finns flera olika faktorer som ligger till grund för deras motivation att det INTE bara ska vara intresset som ska ha en betydelse för om eleverna är motiverade eller inte. Tror även att det finns en stor skillnad mellan killars och tjejers syn på vad som motiverar dem till historieämnet.

1.6 Forskningsläge

I detta avsnitt kommer jag att redovisa den litteratur som jag har använda mig av i mitt examensarbete. Jag har försökt hitta litteratur som berört ämnet motivation i historia, men till min stora förvåning så finns det inte så mycket skrivet om själva ämnet, det finns dock ett stort material om motivation som jag har valt att fokusera mig på. Jag fick även upp idé att det hade varit intressant att se om det finns någon skillnad i svaren från enkätfrågorna mellan killar och tjejer, så därför sökte jag lite litteratur som tar upp motivations skillnaderna mellan könen. Huvuddelen kommer dock att ligga på ämnet motivation.

Efter att ha gått igenom ett oändligt material så märker jag att det finns en brist på forskning om elevers motivation till historieämnet, men det finns en hel del forskning gjort på andra ”skolämnen” som ex. matematik och motivation.

1.7 Tidigare forskning

Jere Brophy är författaren till boken ”Motivating Students to Learn”⁷ som är en underbar och mycket lärorik bok som jag kan varmt rekommendera till alla framtida lärare som vill upptäcka olika tillvägagångssätt för att öka motivationen hos eleverna. Brophy beskriver olika principer och strategier som man bör tillämpa som lärare för att kunna nå fram till sina elever och kunna motivera dem. Han påpekar bl.a. betydelsen av att läraren ska belöna sina elever när de har presterat bra och menar att belöningen kan vara i olika former t.ex. pengar, saker osv.⁸ Detta kan jag inte ställa mig bakom, jag anser att man självklart ska belöna sina elever när de har presterat bra men inte med materiella saker eller med pengar.

En annan författare som också förespråkar belöning är Christer Stensmo som i boken ”Ledarskap i klassrummet”⁹ bl.a. skriver ”*Belöningar är konsekvenser som ökar sannolikheten för ett visst beteende*”.¹⁰ Stensmo nämner liksom Brophy materiella incitament som mat, pengar dvs. sådant som har ett belöningsvärde för den vars beteende skall påverkas. Stensmo nämner dock även andra incitament t.ex. sociala som kan vara i form av ett högt betyg eller bara att få uppskattelse för det man presterat av någon betydelsefull person.¹¹ Boken tar även upp givande tips och förslag på vad en lärare ska tänka på i klassrummet och hur den ska agera som ledare.¹² Stensmo propagerar även för att läraren ska tillgodose individens behov men lik så gruppens. Han vill att eleverna ska få vara delaktiga i utformandet av arbetsplanerna osv. att inte läraren ska bestämma allt för då har man inte ett gott lärande menar Stensmo.¹³

⁷ Brophy 1997.

⁸ Ibid. s.110.

⁹ Stensmo 1997.

¹⁰ Ibid. s.98.

¹¹ Ibid. s.99.

¹² Ibid. s.104ff.

¹³ Ibid. s.104.

Lena Boström & Hans Wallenberg är författarna till boken ”Inläring på elevernas villkor” som tar upp olika inlärningsstilar och vad man som lärare ska tänka på när man undervisar sina elever för att nå ut till dem alla.¹⁴ Det kan vara allt ifrån vilket kroppsspråk¹⁵ man som lärare bör ha till att läraren bör tillgodose alla individer i klassrummet.¹⁶ För att kunna motivera eleverna så måste man veta hur man ska nå fram till dem.

Har även använt mig av en rapport från skolverket som heter ”Skolverkets arbete med elevinflytande och arbetssätt och arbetsformer i skolan” som tar upp hur viktigt det är att låta eleverna ha inflytande i undervisningen och för att få eleverna engagerade i ämnet så måste man ge dem plats i undervisningen.¹⁷

Hedin och Svensson är författarna till boken ”Nycklar till kunskap”¹⁸ som bl.a. diskuterar igenom olika aspekter av vad man som lärare kan göra för att öka elevernas vilja att delta i läroprocessen. De menar ”att vilja handlar om motivation”.¹⁹

Christoph Lindenberg är författaren till boken ”Historieundervisningen” som tar upp ämnena historia och undervisning.²⁰ I boken diskuterar författaren hur man som lärare kan tänka för att skapa intresse hos sina elever. Lindenberg ger flera olika förslag och råd angående de olika områdena som man ansvarar för som historielärare. Lindenberg menar att man som historielärare inte får vara rädd att prova på nya områden utan man måste följa med i tiden och ändra sitt sätt att undervisa på. Han skriver så här:

”Historien måste till stor del ses på nytt och skrivas om för varje ny generation. Framför allt måste man ompröva det som man var speciellt intresserad av under studietiden, den nyaste historien. Man har ju en

¹⁴ Boström & Wallenberg 1997.

¹⁵ Ibid. s.118ff.

¹⁶ Ibid. s.106ff.

¹⁷ Skolverkets arbete med elevinflytande och arbetssätt och arbetsformer i skolan. 1998.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=392>.

¹⁸ Hedin & Svensson 1997.

¹⁹ Ibid. 1997 s.42.

²⁰ Lindenberg 2001.

tendens att själv i undervisningen behandla och framställa det man kan, därför att man en gång lärt sig det så väl”²¹

I boken ”*Elevens Värld*” tar författaren Gunn Imsen upp olika faktorer på vad som motiverar, hon skriver bl.a. om vilket oerhört värde betyget har som motivations medel för läraren.²² Imsen tar upp en del olika termer som hon anser är viktiga för motivationssammanhanget²³ (se figur 1) utifrån dessa termer har jag tagit min utgångspunkt för vad motivation kan vara. Imsen väljer att ta upp i ett kapitel skillnaden mellan pojkar och flickor och talar om att det fortfarande finns könsdiskriminering inom skolan, hon nämner bl.a. saknaden av kvinnorna i historieböckerna och att flickorna får stiga åt sidan för att ge plats åt pojkarna i klassrummet.²⁴

Runt ämnet genusforskning fanns det en hel del material att hämta, men med tanke på att mitt examensarbete inte skulle vara uppbyggt utifrån ett genusperspektiv utan bara ha några aspekter på vad, och om det ens fanns några skillnaden mellan killarnas och tjejernas svar angående motivation till historieämnet redovisade från enkätresultatet.

Den andra boken som jag kom i kontakt med som tar upp diskussionen med genus var Ingegerd Tallberg Bromans bok ”Pedagogiskt arbete och kön” där författaren bl.a. tar upp olika skildringar på hur pojkars och flickors sätt att vara i klassrumsmiljö kan skilja sig åt och vilket bemötande de olika könen får av bl.a. lärarna.²⁵

1.8 Teori

Det finns mängder av motivationsteorier att utgå ifrån, jag valde de två som jag ansåg kunde passa bäst till min undersökning.

²¹ Lindenberg 2001 s.11.

²² Imsen 2000 s.456f.

²³ Ibid. s.274.

²⁴ Ibid. s.468.

²⁵ Tallberg Broman 2002.

Christer Stensmo inleder kapitlet om motivation med att ta upp en av de äldsta idéerna som handlar om motivation. Det är den grekiske filosofen Epikuros som med sin teori hedonismen menar att *”människan strävar efter lust och söker undvika olust”*.²⁶

Stensmo väljer att sätta samman motivationsteorierna i tre olika delar, inre- yttre- och interaktiv motivation. För att förstå vad Stensmo menar med dessa tre så kommer här en kort beskrivning.

- **Inre motivation** *”att målen finns inom en människa i form av behov som skall tillfredställas, känslor skall följas och potentiella resurser som kan utvecklas”*. De mänskliga behoven kom att ligga som grund för Abraham Maslows behovshieraki som består av bristbehov (trygghet och gemenskap) och av utvecklingsbehov (självkänsla och självförverkligande).²⁷
- **Yttre motivation** *”att målen finns i den omgivande miljön”*. Det kan vara i form av bestraffningar eller belöningar som har den påverkan att kunna sporra människan att bete sig på ett visst sätt. B. Frederic Skinner kom genom sin operanta beteendeteori att studera hur olika typer av belöningar och bestraffningar kom att ha effekt för motivationen. Skinner menade att det finns *förstärkare* som antingen har ett positivt eller negativt belöningsvärde, han menade *”belöningar är konsekvensen som ökar sannolikheten för ett visst beteende”*.²⁸
- **Interaktiv motivation** *”att motivation formas i ett samspel mellan en situation och en person”*. Och med det menas att människan strävar i olika riktningar mot olika mål och genom att människan gör så möter den olika typer av målkonflikter till följd av detta. Vilka mål som man möter beror på människans tidigare erfarenheter av framgångar eller misslyckanden.²⁹

Stensmo tar även upp fyra punkter på vad en lärare bör sträva efter när det gäller arbetsuppgifter och förutsättningar som ska finnas för att läraren ska kunna träda in i rollen som motivatör och lyckas.

²⁶ Stensmo 1997 s.96.

²⁷ Ibid. s.97f.

²⁸ Ibid. s.98.

²⁹ Ibid. s.99f.

- *Stimulera engagemang och ansträngning* – Eleverna skall vara delaktiga och ska med hjälp av skolans personal stimuleras genom ansträngning så att man tar tillvara på elevernas intresse.
- *Stärka undervisningsbetingelser* – Läraren måste anpassa undervisningen till elevernas behov och förutsättningar. Ska verka för en trygg och säker klassrumsmiljö.
- *Stödja individ och grupper* – Lärarens uppmärksamhet kan fungera som en förstärkning och måste riktas till alla elever. Det kan vara incitament i form av beröm, någon form av förmån osv. Varje elev måste uppmuntras.
- *Fostran av klassrumsklimat och moral* – Ha en positiv attityd. Läraren ska vara en förebild för sina elever och om läraren är positiv och entusiastisk så smittar det av sig på resten av klassen.³⁰

Dessa fyra punkter skall tillämpas av en lärare om den har som mål att göra så bra som möjligt för att eleverna ska ha en möjlighet till lärande.

Anna Hedin och Lennart Svensson väljer i sin bok ”Nycklar till Kunskap” att introducera olika motivationsteorier.³¹ Utifrån teorierna anser Hedin och Svensson att dessa fem faktorer har en betydelse för motivationen hos eleverna.³²

- **Behov** – Eleven måste förstå vilken nytta den kan få av kunskapen och vilken relevans kunskapen har³³, dvs. vilket behov har eleven av att lära sig detta.
- **Attityder** – Det gäller redan från början av kursen att eleverna känner sig intresserade och att de får intrycket av att de har en möjlighet att lyckas i ämnet. Har eleverna ett intresse för ämnet räcker det många gånger för att de ska vara motiverade att lära sig, men finns inte intresset där så är det upp till läraren att försöka väcka ett intresse. Detta kan man lyckas med genom att som lärare själv ha ett intresserad av sitt ämne och helt enkelt visa sin entusiasm för ämnet.³⁴

³⁰ Stensmo 1997 s.104ff.

³¹ Hedin & Svensson 1997.

³² Ibid. s.43ff.

³³ Ibid. s.43.

³⁴ Ibid. s.47.

- **Stimulans** – Stimulans skapas i första hand av egenaktivitet, att man låter eleverna få ta eget ansvar och få ha en delaktighet i undervisningen. Det gäller även att det finns variation och omväxling i bl.a. undervisningen för att kunna stimulera eleverna.³⁵
- **Känslor** – Det gäller att eleverna känner sig viktiga och upplever att de kan påverka undervisningens upplägg osv. Får eleverna den känslan att de kan påverka och vara med och bestämma så ökar intresset och engagemanget i lärandet, det blir positiva känslor för ämnet. Får eleverna däremot inte vara med och påverka så minskar intresset och känslorna för ämnet blir negativa³⁶
- **Kompetens** – Motivationen kommer även att öka om undervisningen är upplagd upp ett sådant sätt att eleverna ser att han/hon klarar av saker som han/hon inte trodde att den skulle klara. Detta leder till en ökad självkänsla hos eleverna vilket leder till högre motivation.³⁷

Dessa punkter är mycket viktiga motivationsfaktorer, enligt Hedin och Svensson.

De anser att man utifrån dessa motivationsmål bör man arbeta i skolan, de förklarar proceduren på följande sätt: I början av en kurs, vill dem att det ska ”*skapas positiva attityder till ämnet, visa på relevansen av kunskaperna och se till de studerandes behov*”. Fortsättningsvis så skriver Hedin och Svensson att under själva kursen, vill man ”*ge stimulans och skapa en positiv känsla för studierna*”. Och avslutningsvis så vill man ”*ge de studerade möjligheter att se att de ökar sin kompetens*”.³⁸ Det är utifrån detta som avgör om eleven är tillräckligt motiverad eller inte, enligt författarna. De menar på att eleven inte kan vara motiverad av ett ämne om det inte finner ämnet intressant.

På samma sätt som Stensmo talade om motivation finner man något liknande hos Hedin och Svensson om betydelsen av att skapa ett tryggt inlärningsklimat där man får eleverna att känna sig trygga och våga, vilket resulterar i att man får motivation att lära. Även

³⁵ Hedin & Svensson 1997 s.59.

³⁶ Ibid. s.43.

³⁷ Ibid. s.67.

³⁸ Ibid. s.46.

vikten att ha positiva känslor ökar intresset och engagemanget i lärandet.³⁹ Det är även viktigt att eleverna blir delaktiga i utformningen av mål och undervisningsformer, desto mer engagemang från elevens sida desto större möjlighet till att deras motivation ökar.⁴⁰

³⁹ Hedin & Svensson 1997 s.43.

⁴⁰ Ibid. s.49.

2. Metod

Jag valde att använda mig av en enkätundersökning som jag tillämpade i två klasser på det samhällsvetenskapliga programmet i Lunds kommun, årskurs ett. Enkäten kom att bestå av 11 frågor som behandlade ämnet motivation i historieämnet. Jag valde att utgå från några av de begrepp som jag visat i figur 1 för att kunna precisera mig mer in på ämnet. Hade jag inte hittat dessa faktorer så tror jag att det hade varit svårare för mig att utforma en enkät, med tanke på att man hade en brist av kunskap om vilka faktorer som har en betydelse för motivation hos eleverna. Jag har även valt att titta lite på skillnaden mellan könen, om det så visar sig vara någon skillnad i deras motivation till historieämnet.

Mitt val att göra en lokal undersökning i bara två gymnasieklasser var ett givet val att göra för mig, det var två klasser som jag hade bekantat mig med under min verksamhetsförlagda period, det blev alltså inte ett slumpmässigt val av elever.⁴¹ Jag hade först tänkt göra intervjuer med eleverna, hade sett ut ett urval på sammanlagt 8 tjejer och 8 killar, som skulle intervjuas i grupp på två och två. Men det skulle även finnas möjlighet för att få bli intervjuad själv om man ville det. Detta gick tyvärr inte att genomföra, eleverna i de två klasserna höll på med projektarbete som upptog en hel del av deras lektionstid. Jag frågade även runt hos andra lärare som hade klasserna, men det fanns inte tid för att få göra intervjuerna. Det blev att göra en enkätundersökning istället.

2.1 Enkäten

Jag utformade min enkät efter vägledning av Jan Trost bok ”Enkätboken”, där jag fann många lämpliga förslag på hur man ska utforma frågor och vad man bör tänka på vid utformningen av enkäten.⁴² Efter det att jag fått enkäten godkänd av min handledare, så lät jag två tjejer och två killar i åldrarna 16-17 att testgenomföra enkäten. Jag kom i kontakt med min testgrupp genom vänners syskon och deras vänner. Jag fick av testgruppen reda på hur min enkät fungerade hos den målgrupp, dvs. killar och tjejer i

⁴¹ Trost 2001 s.29ff.

⁴² Ibid. s.63ff.

årskurs ett på gymnasiet, om det var för svåra formuleringar eller om det fanns några andra missförstånd. Jag valde att använda mig av en testgrupp för att försöka undvika missförstånd i stor utsträckning som möjligt, så att när den skulle ut till elever som skulle svara på min enkätundersökning så skulle jag ha minimerat bekymret med missförstånd. Det blev så att jag fick omformulera två av frågorna, som testgruppen alla hade uppfattat som svår att förstå och sedan valde jag även att ta bort en fråga, för den blev inte relevant i sammanhanget.

2.2 Deltagare

Jag bestämde mig tidigt för att låta mina elever som jag undervisat under min verksamhetsförlagda period att svara på min enkät. Detta urval gjordes på grund av att jag kände att resultatet kunde bli väldigt intressant, jag har under fyra veckor under höstterminen undervisat dessa två klasser och fått bestämda intryck på hur de fungerar. Jag kände också att chansen att jag skulle få ärligare utarbetande svar var större i dessa två klasser, än om jag hade vänt mig till två andra klasser där jag var helt okänd för eleverna. Här hade eleverna någorlunda koll på vem jag var och de kunde på så sätt känna en trygghet i att svara på frågorna, för vissa av frågorna kanske kändes känsliga att svara på jag tänker då mest på de inledande frågorna som tar upp trivseln i klassen och hur de trivdes med deras nuvarande historielärare. Jag var dock väldigt tydlig vid min utlämning av enkäten att eleverna skulle ha total anonymitet och att det var bara jag som skulle läsa och analysera materialet.⁴³

2.2.1 Bortfall

Det var sammanlagt fem elever borta vid enkätundersökningen, de var alla sjukanmälda. Jag tror dock inte att det hade någon större betydelse för slutresultatet att det saknades fem elever.

2.3 Genomförandet

⁴³ Johansson 2001 s.24.

Jag åkte till min partnerskola i Lund vecka 48 och lät eleverna svara på enkäten, jag hade dagarna innan kopierat upp 60 exemplar på Lärarutbildningen i Malmö. Jag mötte upp min gamla handledare tidigt på morgonen och diskuterade igenom hur jag hade tänkt lägga upp det. Det var mest bara att min handledare ville veta hur länge det skulle ta och om jag ville vara ensam med klassen osv. Jag valde att gå in själv med klassen, mest bara för att eleverna skulle veta att deras nuvarande lärare inte hade något med enkäten att göra och att de skulle våga svara ärligt på frågorna. När jag kom in i klassrummet, så frågade jag eleverna om de kunde tänka sig att svara på några frågor som handlar motivation, jag framförde att enkäten var helt frivillig att svara på men att det skulle vara till en enorm hjälp för min undersökning om så många som möjligt ville delta.

Jag fick ett positivt resultat av hela klassen, de ville delta. Jag delade ut enkäten till eleverna och påpekade än en gång att skulle det vara någon som inte ville delta så lämna in enkäten blankt. Påpekade även att enkäten var helt anonym, vilket även stod i ett inledande stycke på enkäten, man får inte föra deltagarna bakom ljuset beträffande undersökningens syfte.⁴⁴ Det tog ungefär 20-30 minuter för dem att svara på enkäten och jag fick in svar från alla i klassen. Jag tackade så mycket för hjälpen och i samma stund så kom deras lärare in i klassrummet. Den andra klassen som jag delade ut enkäten till fick jag ett lika positivt bemötande av och fick resultatet blev mycket bra att jobba vidare med. Eleverna genomförde enkäten i klassrummet, jag ansåg att det var en lämplig plats att utföra enkäterna på med tanke på att dem är 30 elever i varje klass så det kan vara svårt att hitta en annan plats där de alla skulle få plats.

2.4 Tillförlitlighet

Av 60 elever så var det 55 elever som valde att delta i enkätundersökningen dvs. alla som var på plats valde alltså frivilligt att delta i min enkätundersökning. Vilket jag uppskattade något enormt, för jag fick in ett mycket bra material. När det gäller frågan om huruvida dessa 55 elever ska vara en representativ del för Sveriges gymnasieelever så finns det inga frågetecken, självklart inte! Denna lokala undersökning som jag valt att

⁴⁴ Johansson 2001 s.23.

göra får representera sig själva⁴⁵ och ge en uppfattning på hur det **kan** vara med motivationen i historieämnet för gymnasieelever som går på samhällsvetarprogrammet i Lunds kommun.

När det gäller enkätfrågorna så valde jag att använda mig av en hel del öppna frågor, Trots varnar för öppna frågor med tanke på att har man otur kan det blir ett stort bortfall.⁴⁶ Det blev en chansning när jag valde att utforma enkäten så, och jag hade nog en väldig tur och fick inget bortfall av resultatet. De problem som man kan stöta på med att ha öppna frågor märkte jag var att man kan få väldigt långa svar, som tar väldigt lång tid att sammanställa. Men även åt det andra hållet kan det uppstå problem, när eleverna väljer att bara skriva ner några stickord. Det kan då vara svårt att som läsare att förstå innebörden av vad eleverna egentligen vill ha sagt, det blir då en tolkningsfråga som man ställs inför vilket man inte alltid vet hur man ska ta ställning till.

⁴⁵ Trost 2001 s.28f.

⁴⁶ Trost 2001 s.72.

3. Resultat

Jag kommer här att presentera resultatet från min enkätundersökning som jag har som grund till examensarbetet. Jag bestämde mig för att använda mig av diagram i min presentation för att visualisera resultatet och på så sätt ge en tydligare bild av vad jag fått fram genom de frågor jag ställde på enkäten⁴⁷ och de svar jag fick in. Jag har använt mig av dataprogrammet SPSS version 13.0, som är ett välkänt statistikprogram för att utforma diagram.⁴⁸ Jag har valt att lägga ihop resultatet från båda klasserna och redovisa resultaten i diagram efter kön för att på så sätt se om det finns någon tydlig skillnad mellan killarnas och tjejernas motivation till historieämnet. Man hade självklart kunnat redovisa resultaten klassvis, men med tanke på att jag ville se om det fanns någon skillnad mellan könen och bara hade ett underlag från två klasser valde jag att slå ihop klasserna. Båda klasserna har samma historielärare och går första året på samhällsvetarprogrammet i Lund.

Jag utformade enkäten så att första delen skulle utgöra en bakgrund, dvs. vilket kön eleverna har och hur deras rådande situation är gällande historieämnet, det fanns bland annat frågor om hur trivseln var i klassen och hur de trivdes med sin nuvarande historielärare.⁴⁹ Del två av enkäten blev mer inriktat på motivation och vilka faktorer som kan ha en betydelse för motivation. Jag ville med denna del bl.a. få elevernas åsikter om vad som motiverar dem till historieämnet och hur de vill att läraren, undervisningen ska vara för att dem ska bli motiverade. Kanske är det så att ämnesområdet har en viktig betydelse för eleverna. Finns det en delaktighet hos eleverna, vad anser dem? Här får de även en möjlighet att skriva vad de anses behöva för att bli motiverade.

3.1 Bakgrunds frågor

Det blev totalt 55 elever som deltog i min enkätundersökning, varav 24 var killar och resterande 31 var tjejer. Det var fem killar som saknades vid enkätundersökningen på

⁴⁷ Se bilaga 1.

⁴⁸ Aronsson 1994.

⁴⁹ Trost 2001 s.90.

grund av sjukdom, men som jag tidigare skrivit anser jag att det inte har någon större betydelse för min undersökning. Bortfallet räknas inte med i mina diagram, anser bara att det är onödigt att ha en extra stapel som visar att fem personer inte var närvarande vid undersökningen.

På fråga 2 fick eleverna svara på hur de trivs i klassen, den största delen av eleverna trivdes bra och till och med mycket bra i klassen. Det var endast tre killar som svarade att de inte trivdes i klassen

Med tanke på att båda klasserna har samma historielärare, så valde jag att ställa en fråga om hur det trivs med deras nuvarande lärare i historia. Jag ville undersöka ifall läraren kunde vara en faktor som har betydelse för elevernas motivation till själva ämnet. Eleverna fick fyra svarsalternativ att välja mellan, jättebra, bra, okej eller dåligt. Resultatet visar att majoriteten av tjejerna trivdes okej med historielärare, men det fanns sex tjejer som svarade att de inte alls trivs med läraren. Killarna hade en mer positiv syn på deras historielärare, mer än hälften trivdes bra eller till och med jättebra med den nuvarande historieläraren.

Vid fråga 4 skulle eleverna svara antingen ja eller nej på frågan om de tycker historieämnet är intressant och sedan motivera sitt svar. Det blev att näst intill alla, 41 av 55, elever svarade att de tycker att historia är intressant ämne. Det blev 14 personer som inte tycker att historia är ett intressant ämne, fyra killar och tio tjejer.

Efter att ha svarat antingen ja eller nej på fråga 4 så skulle de motivera sitt svar. Här varierade svaren mellan könen. Killarna hade en väldigt positiv syn på historieämnet, man ska inte glömma bort att det endast var fyra killar som inte tyckte att historia var ett intressant ämne. De som ansåg sig vara intresserade av historia gav bl.a. anledningen till intresset i att det är spännande och mycket viktigt att ha en allmänbildning, vilket de ansåg man fick genom att kunna sin historia.

En kille som är intresserad av historia skrev så här: *”För att det är spännand och det handlar faktiskt en hel del om oss. Det är viktigt att veta hur det har varit för att veta hur vi inte ska göra i framtiden.”*

En tjej uttryckte sig så här: *”För att man lär sig mycket om det som har hänt och för att man ska kunna utvecklas här i livet och överhuvudtaget gå vidare måste man kunna principen för det som har varit.”*

De som svarade att de inte hade något intresse för historia gav bl.a. dessa motiveringar:

En tjej uttryckte sig så här: *”Jag är inte så intressera eller insatt i ämnet historia. Jag tycker inte att vi har någon nytta av det som hände för länge sen så därför har jag inget intresse av att läsa om det.”*

En kille skriv så här: *”Det är tradigt att sitta och lyssna på läraren när hon berättar hur det var förr. Man hade kanske kunnat få mig intresserad av historia om undervisningen ändrades.”*

Tjejerna var också till stor del positiva, fast det var många som hade svarat JA och sedan när de skulle motivera sitt svar så tvekade de. Av de 21 tjejer som svarade att de var intresserade av historia var det tre tjejer som tvekade på något sätt. De hade skrivit dit sina egna svarsalternativ t.ex. som ”ibland” och ”så där”, någon skrev till och med långa förklaringar om ur allt berodde på vilket arbetssätt de jobbade med på historietimmarna om hon skulle vara intresserade eller inte. Det hade också enligt dessa tjejer en betydelse på vilken epok man jobbade med i historia, vissa delar vad de intresserade av och vissa delar tyckte de var mindre intressanta.

Fråga 5 var en följdfråga till dem som svarat nej på fråga 4. De skulle få svara på vad som skulle behövas för att deras intresse för historieämnet skulle öka. Majoriteten dvs. 13 av 14 ointresserade svarade att det skulle behövas en ny lärare för att de skulle bli intresserade av historielektionerna. Även nya ämnesområden skulle kunna få några intresserade av historia det var exempel som Rysslands historia, Sveriges historia på

1900-talet, Trojanska kriget osv. Det var många önskemål om att få ta del av nutida händelser, inte om sånt som har hänt för flera hundra år sedan. En kille skrev så här:

” Det skulle väl vara roligt att få läsa om sånt som har hänt för 50 år sedan då skulle jag förstå varför världen ser ut som den gör idag. Att läsa om sånt som hände för 500 år sedan vem har nytta av det vi kan ju ändå inte lära oss något från dom. Det har ju hänt så mycket bara under 1900-talet som jag tycker är så mycket viktigare än att prata om vem som var kung och vem som erövrade på 1500-talet.”

Det verkade även vara viktigt för eleverna att läraren skulle låta eleverna få vara med och bestämma mer vilken form undervisningen skulle ha. En tjej skrev så här:

”För att jag ska bli motiverad av läsa historia så vill jag få vara med och bestämma hur vi ska jobba med historia. Det är tråkigt att bara göra hela tiden som läraren säger att vi måste göra. Det är ju vi som ska lära oss.”

3.2 Motivationsrelaterade frågor

På fråga 6 fick eleverna 9 ”snabbfrågor”, dvs. de skulle bara kryssa för ja eller nej på vad som gjorde dem motiverade för historieämnet. Det fanns även en möjlighet att själv få skriva in något som de ansåg motiverade dem för historieämnet, ifall det var något som jag glömt. Snabbfrågorna som eleverna fick svara ja och nej på var: Betyg motiverar, läraren motiverar, nyfikenhet motiverar, konkurrens motiverar, press motiverar, belöning motiverar, trygghet motiverar, historieboken motiverar, beröm motiverar.

De var fyra faktorer som alla 55 svarade JA på, dessa var: *Betyg, belöning, trygghet och beröm*. Vidare var det två alternativ som fick 55 NEJ av totalt 55 möjliga och det var: *historieboken och press*.

På de tre återstående alternativen, läraren, nyfikenhet och konkurrens hade 22 av 24 killar svarat JA på alla, det var endast två killar som hade svarat att läraren inte

motiverade. Alla tjejer hade svarat NEJ på alternativet att konkurrens motiverar, på de andra två var det 17 av 31 som ansåg att nyfikenhet motiverar och 15 av 31 som ansåg att läraren motiverar. Det var ingen som hade lämnat något eget svarsalternativ på vad som motiverar.

För att få veta hur stor betydelse själva ämnesområdena som man tar upp som lärare i historieämnet har för eleverna så valde jag att ställa en fråga där svarsalternativen tar upp ämne som ofta inte finns med på historieundervisningen i A-kursen. Frågan formulerades: Saknar du något ämnesområde i din nuvarande historieundervisning?

Resultatet blev att alla 55 svarade JA! På nästkommande fråga skulle eleverna kryssa för de redan utsatta svarsalternativen eller skriva eget, om vilket ämnesområde de skulle vilja läsa om på historietimmarna. Jag utgick ifrån elevernas lärobok "Perspektiv på Historia A"⁵⁰ och utifrån den så valde jag alternativ som inte fanns representerade, självklart finns det fler områden som man hade kunnat ha som svarsalternativ om man velat.

⁵⁰ Nyström & Nyström 2001.

Med tanke på att alla 55 elever svarade JA på fråga 7 så blev det inget bortfall på svaren till fråga 8, där eleverna skulle svara på vilket ämnesområde de saknade inom historia? Det blev en väldigt jämn fördelning av de svar som eleverna gav, det blev dock att Afrika alternativet lockade mest hos eleverna. På andra plats kom kvinnohistoria, som en klar majoritet av tjejerna valt, men det var även tre killar som kryssat för alternativet.

De som hade kryssat för valmöjligheten annat, hade bl.a. skrivit ner detta som förslag på ämnesområden som skulle då deras motivation att öka.

En tjej uttryckte det så här, kort och koncist:

”Jag vill läsa om konflikter och varför det är så”

En kille yttrade sig så här gällande frågan:

”Om jag fick bestämma så vill jag ha mera undervisning om krigen. Man vill ju läsa sånt som är spännande och då hemska saker händer det är då man verkligen blir motiverad. Det blir som en film fast detta är på riktigt fast det hände för länge sen”

Det var även många som ville att man skulle fördjupa sig mer i den Svenska historien och då främst i Svensk historia på 1900-talet. Men även förslag om att lägga mer tid för världskrigen kom upp som ett svarsalternativ för dem som själva skrivit sina förslag på ämnen de saknade.

Fråga 9 lät så här: Får Ni vara delaktiga i bestämmandet om vad Ni ska arbeta med på historiektionerna. Killarna svarade att de aldrig får vara med och bestämma, hela 20 av 24 gav det svaret. De återstående fyra hade valt alternativet ibland. När det gäller tjejernas svar så hade 12 av 31 svarat att de ibland får vara med och bestämma. De 19 som var kvar hade alla svarat att de aldrig får vara med och bestämma.

Vid fråga 10 hade killarna antingen valt att det är de själva som ska stå för motivationen till historieämnet eller att det är läraren uppgift. Tjejerna tyckte i högre grad att det är lärarens uppgift att göra eleverna motiverade, men en del ansåg även här likt killarna att det är de själva som ska stå för motivationen. Det fanns även en tjej som valde alternativet att föräldrarna ska stå för uppgiften att göra en motiverad till ämnet.

Det var tre tjejer som valde alternativet annan. De uttryckte sig så här:

”Det är ingens uppgift att göra mig motiverad, är jag inte motiverad så spelar det ingen roll vad någon gör för jag kommer ändå inte bli motiverad.”

”Man ska ta ansvar för sina egna studier men det är skönt att ha föräldrar och läraren vid min sida. Det är inte alltid roligt med historia men då kan ibland läraren göra något som får en att tycka historia är roligt igen.”

”Det kan ibland vara lärarens uppgift att motivera eleverna men känner man att man inte tycker om sin lärare då kan inte heller den få en

motiverad. Det är ju bara jag som kan bestämma om jag blir motiverad eller inte och jag är det inte i historia”

Vid fråga 11 bad jag eleverna ge tips på hur de vill att en historielärare ska vara för att de ska bli motiverade till historieämnet. Jag fick många intressanta förslag och väljer att redovisa några av dem.

En tjej skrev så här: ”Läraren ska vara positiv och insatt. Det ska märkas att läraren kan vad hon/han pratar om. Gärna ha nya idéer och inte ”göra som hon/han alltid gjort”. Det behövs förändring i undervisningen för att jag ska känna mig motiverad.”

En annan tjej uttryckte sig så här: ”Hon kan muntra upp en och säga hur man ligger till osv. i betyg och att man kan få högre betyg om man jobbar på! Hon ska ha lektionerna (ibland) som eleverna också tycker är roligt och som eleverna kan ge förslag till vad man ska göra. Det känns roligt om läraren visar att hon bryr sig om oss elever och frågar hur vill också vill ha det.”

En kille valde att formulera sig så här: ”Ha tydliga mål så man vet vad som krävs av en, ha humor, inte vara så allvarlig hela tiden utan kunna skratta, ha en bra röst och tala så alla hör. Låta oss bestämma lite om arbetsätt och vad vi ska läsa blir tråkigt när det hela tiden är samma sak. Man orkar inte lyssna för länge för då somnar man.”

En annan kille uttryckte sig så här: ”En bra lärare använder sig av så många sätt som möjligt t.ex. Se på film, grupparbete, eget arbete, debatter osv. Det är viktigt för mig att undervisningen varierar annars tappar jag lusten och motivationen och då tycker man att ämnet är tråkigt.”

De flesta svaren handlar om att de vill att läraren ska variera sitt sätt att undervisa och att låta eleverna vara med och bestämma, dvs. mer elevinflytande. Men även att läraren ska ha humor och inte vara så tråkig och allvarlig hela tiden, det gör att eleverna tappar intresset. De nämner även betydelsen av hur läraren betar sig mot eleverna, de vill att

läraren ska vara positiv och utstråla en glädje och entusiasm om sitt ämne. Känner eleverna glädjen och kunskapen från läraren så anser eleverna sig bli motiverade att lära sig.

4. Diskussion

I mitt examensarbete har syfte varit att undersöka hur gymnasieelever kan bli mer motiverade i historieämnet. Har främst försökt hitta vilka faktorer som har en betydelse för motivationen, samt att ta reda på om det finns någon skillnad mellan killar och tjejer gällande den frågan. Och i så fall vad skillnaden är?

4.1 Resultatdiskussion

Jag tycker att resultatet från undersökningen har varit över förväntan, av de 55 som deltog i enkätundersökningen så valde alla att svara på allt, det blev alltså fullständiga svar på alla frågorna som jag hade ställt. Varför det blev så kan jag inte riktigt ge ett svar på, kanske hade det en betydelse att jag var själv med eleverna under tiden som enkäten fylldes i och att deras nuvarande historielärare inte var närvarande. Detta är dock bara ett antagande av mig, det finns ingen möjlighet för mig att ta reda på varför eleverna valde att svara på alla frågor, de kanske helt enkelt bara ville hjälpa mig få ett bra underlag till det kommande examensarbetet.

Utifrån enkätundersökningen kunde det tydligt tolkas att läraren sätt att vara och även sättet som läraren undervisar på har en oerhörd betydelse för elevernas motivation. De egenskaper som eleverna i allmänhet uppskattar är lärarens kompetens i ämnet och förmågan till empati med eleverna.⁵¹ Men eleverna anser även att lärarens ska vara tydlig i instruktioner om mål, att läraren ska vara positiv och få elever att vilja lära. Det är enligt mig viktigt att försöka ha en dialog med eleverna, fråga vad de anser om saker och ting. Att låta dem få komma med förslag och idéer på vad undervisningen ska handla om. Det är även viktigt att låta eleverna få känna en delaktighet i bestämmandet av bl.a. arbetsätten, de kan då känna att deras egna behov och synpunkter uppmärksammas och tillgodoses på ett sätt som gör att chansen blir större för att deras motivation ska öka.⁵² Det kan även vara så att desto mer kontroll eleverna känner att de har över sina egna studier dvs. att läraren inte bestämmer hur allt ska gå till utan ger ett

⁵¹ Hedin & Svensson 1997 s.47.

⁵² Ibid. s.56.

ansvar till eleverna, desto mer villig kan eleverna bli att anstränga sig på lektionerna.⁵³ Det gäller som lärare att ha kontroll över situationerna och försöka hitta en balans så att den tillgodoser elevernas bästa, ge eleverna eget ansvar men dock inte för mycket för då kan det få negativa effekter.⁵⁴ Man ska ge eleverna en viss mängd ansvar för då kommer eleverna att känna att de är delaktiga i besluten och enligt Hedin & Svensson kommer eleverna att bli mer motiverade och få lust att lära sig mer om detta uppfylls.

Trivseln i klassen verkade god och det är en bra förutsättning för att eleverna ska känna sig trygga och på så sätt bli motiverade till ett aktivt deltagande i skolan. Hur eleverna trivdes med deras nuvarande historielärare kom svaren att varierade, de flesta ansåg att läraren var okej men det fanns även en del av killarna och tjejerna som inte alls trivdes med läraren. Det var dock en högre andel tjejer som inte trivdes med deras historielärare, det framkom även under resten av enkäten att det fanns ett missnöje, hos främst tjejerna, när det gällde läraren. Enligt Tallberg Broman har det en större betydelse för tjejerna att ha en bra kontakt och gilla läraren än vad det har för killarna, det är även så, menar Tallberg Broman, att trivs inte tjejerna med läraren så är chansen ganska hög att de heller inte har något större intresse av ämnet.⁵⁵

Detta kom att bli den ”stora” skillnaden mellan killarna och tjejerna som man kunde uttyda från att ha läst igenom alla de 55 enkäterna och sammanfattat dem i resultat delen. Det förekom dock ytterligare en till tydlig skillnad mellan könen och det var när alla 24 killar hade svarat att konkurrens motiverar och alla 31 tjejer hade svarat raka motsatsen. Det finns teorier som tyder på att killarna ska vara mer tävlingsinriktade än tjejerna, kanske är det därför som killarna anser att de blir motiverade av konkurrensen för att det blir ett tävlingsmoment mot andra.⁵⁶

Resultatet mellan killarna och tjejerna blev inte alls som jag hade förväntat mig, jag hade tänkt mig enorma skillnader mellan killarna och tjejerna svar. Men så blev det inte, jag fick i stor grad ett mycket enhetligt resultat från hela gruppen.

⁵³ Svensson & Hedin 1997 s.49.

⁵⁴ Ibid. s.64.

⁵⁵ Tallberg Broman 2002 s.113.

⁵⁶ Ibid. s.114.

Ena delen av min hypotes visade sig stämma, att det finns flera faktorer som har en avgörande roll för om man är motiverad av att läsa historia, att inte bara intresset för ämnet ska vara av betydelse. Det visade sig rätt tydligt att faktorer som betyg, belöning och trygghet är viktiga faktorer för eleverna och har betydelse för hur elevernas motivation är i historieämnet. Imsen framhäver att faktorn betyg även är en viktig del för lärarna, men här utgörs den av ett motivationsmedel som lärarna har till sitt förfogande för att motivera eleverna och inte för att motivera sig själva.⁵⁷

När det gäller faktorn belöning, finns det många teorier som håller fast på att man som lärare genom att belöna eleverna kan få dem att bli motiverade, det handlar då främst om den yttre motivationen som bl.a. framkommer hos Stensmo som menar att man genom belöning påverkar ett beteende.⁵⁸ Man belönar alltså för att få ett önskvärt beteende, man kan nästan säga att man styr in eleverna i en bana där man förväntar sig att eleverna ska uppnå och göra vissa saker, lyckas dem så får dem en belöning av någon form, en positiv belöning för ett lyckat beteende. Även Brophy tar upp värdet som belöning har för elevers motivation och menar att belöning kan vara i form av materiella saker, som exempelvis pengar, saker osv. Brophy menar att vi som lärare måste finna en form av meningsfull undervisning som vi sedan genom elevernas önskvärda beteende ska belöna.⁵⁹ Detta är en process som sker idag ute på skolorna, t.ex. eleverna presterar bra och får sina belöningar i form av bra betyg. Och som jag nämnde tidigare så är betyget både motivationsfaktor för elever och lärare, fast på olika sätt.

Nästa faktor som hade en tydlig betydelse för eleverna var, trygghet. Om eleverna inte känner en trygghet är det svårt för dem att söka utmaningar och för att bli intresserad av ämnet, i detta fall ämnet historia. För att eleverna skall vilja lära sig mer behöver eleverna känna sig trygga i sin arbetssituation anser Hedin & Svensson.⁶⁰ Känner eleverna en trygghet blir de modigare och vågar på så sätt pröva sina gränser mer, detta främst pga. att misslyckanden känns mindre skrämmande för dem ifall de är trygga. Därför är det viktigt att man som lärare redan från början försöker skapa en trygg

⁵⁷ Imsen 2000 s.456.

⁵⁸ Stensmo 1997 s.99.

⁵⁹ Brophy 1997 s.110.

⁶⁰ Hedin & Svensson 1997 s.56.

inlärningsmiljö för eleverna.⁶¹ Men det är inte bara av läraren som trygghet kan skapas utan det har visat sig att kontakten mellan eleverna sinsemellan har haft större inverkan på trygghetsfaktorn dvs. om eleverna ska känna sig trygga i deras inlärningsmiljö eller inte.⁶²

Som man kunde tyda från resultatet så var intresset relativt stort för historieämnet, det fanns dock också några elever som inte alls tyckte om historia. Anledningarna som låg till grund för ointresset var i första hand att eleverna var missnöjda med läraren och då främst med lärarens undervisningsmetoder. De förespråkade även en större delaktighet i planering av undervisningen och arbetssätten. Enligt en rapport från skolverket upplever bara var tredje elev på gymnasiet att de kan vara med och planera undervisningens innehåll.⁶³ Detta stämmer ganska bra med det resultat som jag fick in, är det verkligen så att lärarna i allmänhet inte låter det råda något elevinflytande? Eleverna menar att skulle elevinflytande öka i undervisningen, så skulle motivationen för ämnet även öka. Detta kanske främst pga. att de får ta ansvar för sina studier och på det sättet blir deras egna behov bättre tillgodosedda och motivationen skulle på så sätt öka.⁶⁴

Det kom upp på flera ställen att eleverna upplever att de inte har så mycket att säga till om i själva undervisningsmomenten utan får snällt följa de anvisningar som läraren gett dem. I Lpo94 står det att *"läraren ska se till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll oavsett kön och social och kulturell bakgrund samt att elevernas inflytande ökar med stigande ålder och mognad"*.⁶⁵ Jag anser att Stensmos tankar om hur läraren kan motivera sina elever i stort stämmer mycket bra ihop med verkligheten. Att låta sina elever vara med och planera i undervisningen, att ge eleverna feedback, att ge eleverna arbetsro och låta dem känna förtroende till läraren så kommer motivationen att öka hos eleverna. Och detta är ju något som vi som lärare ska verka för, i klassrummet ska läraren vara den som ska optimera elevernas möjlighet till lärande. Det är nog viktigt att man som lärare försöker

⁶¹ Hedin & Svensson 1997 s.56.

⁶² Ibid. s.56.

⁶³ Skolverkets arbete med elevinflytande och arbetssätt och arbetsformer i skolan. 1998
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=392>.

⁶⁴ Hedin & Svensson 1997 s.49.

⁶⁵ Utbildningsdepartementet, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet s.15.

sätta sig in i elevernas situation, visar medkänsla och förståelse till sina elever. Jag tror att man på så sätt kan skapa en positiv inställning hos eleverna både till ämnet och till själva läraren, och som jag har märkt utifrån min enkätundersökning så har läraren en väldigt stor betydelse för elevernas motivation. Man får heller inte glömma hur viktigt det är med att se eleverna som enskilda individer, enligt utbildningsdepartementet anser man att pedagoger skall använda benämningen flickor och pojkar istället för elever för att markera att de arbetar med individer av olika kön och inte med likabehandling av alla.⁶⁶

De som fick mig att reagera var att betydelsen av hur en lärare agerar och beter sig har betydelse för motivationen hos eleverna. De ansåg att för att en lärare ska kunna motivera dem till historieämnet så skulle läraren ha goda ämneskunskaper, vara snäll, ha humor, ha ett bra kroppsspråk, tala i en god och behaglig stämma osv. Det gäller alltså som lärare att tänka på många olika faktorer för att nå så många elever som möjligt. Man får heller inte glömma bort att en klass består av flera olika individer och alla dessa individer lär sig på olika sätt, därför gäller det som lärare att försöka variera sin undervisning så mycket som möjligt för att försöka tillgodose så många som möjligt.⁶⁷ Boström och Wallenberg poängterar även att kroppsspråket har en betydelse för eleverna, de menar att man ska försöka matcha eleverna dvs. försöka befinna sig på samma våglängd, både fysiskt och verbalt, som sina elever. Om man som lärare då kan nå samma våglängd som ens elever så får man en ypperlig möjlighet att påverka dem.⁶⁸ Det gäller även att tänka på att man ska ha ett visst tempo, ta pauser när man pratar och även tänka på vilket kroppsspråk och gester man använder sig av när man står framme vid tavlan. För detta är enligt eleverna också faktorer som påverkar elevernas inställning till historieämnet.

Det gäller också att ha en positiv attityd och en glädje till historieämnet, man menar att det är lättare att förmedla sitt ämne till eleverna om man som lärare visar att man har goda ämneskunskaper. För då kan man som lärare förmå sig att berätta i enkla ord och till och med illustrera med exempel som eleverna kan känna igen sig i och som visar på

⁶⁶ Forsberg 1998 s.12f.

⁶⁷ Hedin & Svensson 1997 s.59.

⁶⁸ Boström & Wallenberg 1997 s.119f.

ämnet användbarhet.⁶⁹ Är man trygg i sina ämneskunskaper som lärare kan jag tänka mig att man undervisar på ett mycket mer lättsamt sätt, som då kan vara på en nivå som passar bättre in hos eleverna. Tror även att det är som Hedin och Svensson skriver, att gör man bara sina elever medvetna om det praktiska värdet av det de läser och vilken användning de kommer att ha av de kunskaper de lär sig, så gynnar det den inre motivationen vilket resulterar till att eleverna vill lära sig.⁷⁰

Det är även viktigt att påpeka att eleverna vill att läraren ska vara uppdaterad och våga prova på nya sätt att undervisa på, de menar att nya sätt att studera på motiverar. Lindenberg pekar på att det ingår i en lärarens arbete att alltid försöka förbättra sig och sin undervisning och att alltid hålla sig uppdaterade på vad som gäller.⁷¹ Det är viktigt för eleverna att de känner en relevans till vad de lär sig.⁷²

4.2 Slutsats

Den slutsats som jag kan göra från resultatet av min undersökning är att de motivationsfaktorer som betyder mest för eleverna är betyg, beröm, belöning och trygghet. De andra faktorerna som spelar en stor roll för elevernas motivation är lärarens undervisningssätt, flexibilitet samt sätt att vara. Eleverna upplever även att deras motivation ökar när de får tydliga instruktioner och när de får vara delaktiga i utformandet av undervisningen och vad som ska studeras.

Det blev inte några tydlig skillnad mellan killarna och tjejernas inställning till motivation, kunde endast urskilja två skillnader och det var inställningen till läraren och motivations faktor konkurrens.

Slutsats blir således att läraren genom att variera sin undervisning och låta eleverna få ha inflytande över planeringen och undervisningen ökar elevens motivation för historieämnet.

⁶⁹ Hedin & Svensson 1997 s.47.

⁷⁰ Ibid. s.48.

⁷¹ Lindenberg 2001 s.11.

⁷² Hedin & Svensson 1997 s.62.

5. Litteraturförteckning

Aronsson, Åke: *SPSS för Windows : en introduktion*. Lund: Studentlitteratur 1994.

Boström, Lena & Wallenberg, Hans: *Inläring på elevernas villkor: en ny pedagogik för skolan: [inlärningsstilar i klassrummet]* Jönköping : Brain Books 1997.

Brophy, Jere: *Motivating students to learn*. London: McGraw-Hill 1997.

Forsberg, Ulla: *Jämställdhetspedagogik - en sammanställning av Aktionsforskningsprojekt*. Skolverket, Västervik 1998.

Hedin, Anna & Svensson, Lennart *Nycklar till kunskap: om motivation, handling och förståelse i vuxenutbildning*. Lund: Studentlitteratur 1997.

Johansson, Bo & Svedner, Per Olov: *Examensarbetet i lärarutbildningen: undersökningsmetoder och språklig utformning*. 3.uppl. Uppsala: Kunskapsföretaget 2001.

Imsen, Gunn: *Elevers värld: introduktion till pedagogisk psykologi*. 3.uppl Lund: Studentlitteratur 2000.

Lindenberg, Christoph.: *Historieundervisning: tematiska förslag enligt läroplanen*. Järna: Telleby, cop. 2001.

Nationalencyklopedin, Ne Nationalencyklopedin AB. 2000

Nyström, Hans & Nyström, Örjan: *Perspektiv på historien A*. 1.uppl. Malmö: Gleerup 2001.

Stensmo, Christer: *Ledarskap i klassrummet*, Lund : Studentlitteratur, cop. 1997.

Tallberg Broman, Ingegerd: *Pedagogiskt arbete och kön: med historiska och nutida exempel*. Lund: Studentlitteratur 2002.

Trost, Jan: *Enkätboken*. Upplaga 2. Lund: Studentlitteratur 2001.

Utbildningsdepartementet, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo94*, Västerås: Skolverket

5.1 Internetkällor

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=392>.

”Skolverkets arbete med elevinflytande och arbetsätt och arbetsformer i skolan.”
1998. Den 11 november 2005 kl. 09.20

<http://www.regeringskansliet.se/sb/d/108/a/21568>.

Utbildnings- och kulturdepartementet, Regeringens proposition 2003/04:140 ”*Kunskap och kvalitet - elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan*” Den 5 januari 2006 kl.10.20

Bilaga

Enkät

Jag har utformat denna enkät för att undersöka hur motivationen är hos gymnasieelever i historieundervisning. Enkäten kommer att ligga som grund för mitt kommande examensarbete. Därför vore jag tacksam om ni tog er tid att svara på dessa frågor. Naturligtvis är ni anonyma.

1. Är du Kille
eller Tjej

2. Hur trivs du i klassen? Ringa in ditt svarsalternativ!

Jättebra Bra Okej Dåligt

3. Hur trivs du med din historielärare?

Jättebra Bra Okej Dåligt

4. Tycker du att historieämnet är intressant?

Ja

Nej

Varför: _____

5. Om inte. Vad skulle behövas för att öka ditt intresse för historieämnet?

6. Vad motiverar dig till att läsa historia? *Kryssa för ditt svarsalternativ!*

Betyg motiverar	Ja	Nej
Läraren motiverar	Ja	Nej
Nyfikenhet motiverar	Ja	Nej
Konkurrens motiverar	Ja	Nej
Press motiverar	Ja	Nej
Belöning motiverar	Ja	Nej
Trygghet motiverar	Ja	Nej
Historieboken motiverar	Ja	Nej
Beröm motiverar	Ja	Nej

Annat: _____

7. Saknar du något ämnesområde i din nuvarande historieundervisning?

Ja

Nej

8. *Ifall du svarat Ja på fråga 8.* Vilket ämnesområde saknar du?

Indianerna historia

USA: s historia

Kinas historia

Kvinnornas historia

Afrikas historia

Annat, i så fall vad: _____

9. Anser du att Ni, elever, är delaktiga i bestämmandet om vad Ni ska arbeta med på historiektionerna?

Alltid

Ofta

Ibland

Aldrig

10. Vems uppgift är det att göra dig motiverad till historieämnet, anser du?

Läraren

Föräldrarna

Jag själv

Annan: _____

Motivera ditt svar: _____

11. Hur kan en historielärare motivera dig för att öka ditt intresse för historieämnet?

Ge Förslag!

Tack för hjälpen/Sara